

EVALUATIERAPPORT DIFTAR

GEMEENTE OOSTZAAN

ZEIST, APRIL 2012

DE JONGE MILIEU ADVIES

UTRECHTSEWEG 9

3704 HA ZEIST

T. 030 6991599

F. 030 6990414

INFO@DEJONGEMILIEUADVIES.NL

WWW.DEJONGEMILIEUADVIES.NL

Inhoud

1.	Inleiding.....	4
2.	Wettelijk kader.....	5
3.	Stand van zaken afvalinzameling gemeente Oostzaan	7
3.1	HAALVOORZIENINGEN	7
3.2	BRENGVOORZIENINGEN	7
4.	Kosten afvalinzameling gemeente Oostzaan	8
4.1	BEGROTING ALGEMEEN	8
4.2	ANALYSE GROTE KOSTENPOSTEN.....	10
4.3	KOSTEN TEN OPZICHTE VAN BENCHMARK	11
5.	Milieuprestaties gemeente Oostzaan	13
5.1	AFVALCIJFERS ALGEMEEN	13
6.	Overige aandachtspunten	15
6.1	NULAANBIEDERS.....	15
6.2	SERVICENIVEAU	16
7.	Opties voor het toekomstig afvalbeleid	17
7.1	CONTINUEREN EN OPTIMALISEREN VAN DIFTAR	17
7.2	AFSCHAFFEN VAN DIFTAR	19
7.3	AFSCHAFFEN VAN DIFTAR, EXTRA MAATREGELEN TER BEVORDERING MILIEUPRESTATIES	20
7.4	VERBETERMOGELIJKHEDEN (LOSSTAAND VAN DIFTAR).....	20
8.	Bestuurlijke samenvatting	21
	Bijlage 1: Milieuprestaties.....	25
	SORTEERANALYSES RESTAFVAL	25
	SORTEERANALYSE RESTAFVAL TEN OPZICHTE VAN BENCHMARKGEMEENTEN	26
	INZAMELHOEVEELHEDEN	27
	INZAMELHOEVEELHEDEN TEN OPZICHTE VAN LANDELIJK GEMIDDELDE EN BENCHMARK	29
	SCHEIDINGSPERCENTAGES	30
	Bijlage 2: Toelichting kostenberekeningen	31
	OPTIES CONTINUEREN EN AANPASSEN DIFTAR.....	31
	OPTIES CONTINUEREN EN AANPASSEN DIFTAR (VERVOLG).....	32
	OPTIES AFSCHAFFEN DIFTAR	32
	OPTIES VOOR VERBETERING DIE LOSSTAAN VAN DIFTAR	33

1. Inleiding

De gemeente Oostzaan was in 1993 de eerste gemeente in Nederland die een gedifferentieerd tariefsysteem (diftar) voor de inzameling van huishoudelijk afval invoerde. De invoering van diftar had als doel het doen afnemen van herbruikbare fracties in het restafval en het belonen van goed scheidingsgedrag van inwoners onder het motto van 'de vervuiler betaalt' of 'de voorkomer bespaart'. Bij het diftar-systeem in Oostzaan betalen inwoners voor de aangeboden hoeveelheid afval.

De invoering van diftar in Oostzaan heeft geleid tot een betere scheiding van afval inzameling en een daling van de totale hoeveelheid restafval. De verschillende evaluaties in de loop der jaren hebben aangetoond dat het diftar-systeem goed functioneert.

De hoge afvalbeheerkosten van de afgelopen jaren, het vermoeden van een hoog aandeel nulaanbieders en problemen met de weeginstallatie van Sita zijn voor het college van B&W aanleiding geweest om het diftar-systeem te evalueren en te onderzoeken hoe de situatie verbeterd kan worden.

Door middel van dit evaluatierapport worden alle aspecten van het huidige inzamelsysteem tegen het licht gehouden en beoordeeld. Daarnaast zullen de verschillende scenario's voor de afvalinzameling in Oostzaan worden beschreven, inclusief de alternatieven voor diftar en alle daaraan gerelateerde zaken.

2. Wettelijk kader

In dit hoofdstuk wordt het wettelijke kader omschreven waarbinnen de inzameling van huishoudelijk afval in de gemeente Oostzaan plaatsvindt. Er wordt binnen het wettelijke kader onderscheid gemaakt tussen Europese en nationale wetgeving, die beiden het kader bepalen waarbinnen gemeenten ruimte hebben om hun afvalbeleid in te vullen.

Europese wetgeving: Het Nederlandse afvalbeleid wordt heden ten dage in belangrijke mate bepaald door het Europese afvalbeleid. De belangrijkste Europese richtlijn op het gebied van afval is de Kaderrichtlijn Afvalstoffen (2008/98/EG). In deze herziene richtlijn wordt het Europese raamwerk weergegeven voor het beheer van afvalstoffen en wordt meer dan in het verleden aandacht besteed aan preventie en hergebruik. De volgende punten in de Europese wetgeving zijn van belang voor gemeenten:

- Lidstaten zijn verplicht passende maatregelen te nemen voor preventie of vermindering van afvalstoffen. Daarna moet nuttige toepassing van afval door hergebruik, recycling of het gebruik van afvalstoffen als energiebron worden toegepast.
- De lidstaten moeten ervoor zorgen dat iedereen zijn afvalstoffen aan een particuliere of openbare ophaaldienst, of aan een afvalverwijderingsonderneming overdraagt, ofwel zelf zorgt voor de verwijdering, met inachtneming van de eisen van deze richtlijn;
- De richtlijnen bevatten doelstellingen met betrekking tot hergebruik en recycling: tegen 2020 dient 50% van al het papier, metaal, glas en soortgelijke items afkomstig van huishoudelijk afval te worden gerecycled. Op het ogenblik bedraagt het landelijke percentage 27%.

Nationale wetgeving: De Europese wetgeving is geïmplementeerd in de Nederlandse wetgeving in de vorm van de Wet milieubeheer (Wm) en het Landelijk Afvalbeheerplan (LAP). In de Wet Milieubeheer zijn de verantwoordelijkheden voor Rijk, provincies en gemeenten vastgelegd. Het Rijk speelt een centrale rol in afvalbeheer, terwijl de gemeenten en provincies zich met name richten op preventie, afvalscheiding, vergunningverlening en handhaving. Gemeenten hebben daarnaast een wettelijke zorgplicht voor het inzamelen van huishoudelijk afval.

Tevens is in de Wet milieubeheer de voorkeursvolgorde voor preventie en beheer van afvalstoffen (preventie – hergebruik – verbranden – storten) vastgelegd.

Op 24 december 2009 is het tweede Landelijk Afvalbeheer Plan¹ in werking getreden, dat een geldingsduur heeft tot en met 2015 met een doorkijk tot 2021. In het LAP wordt het algemene afvalbeheerbeleid aangegeven, met in een bijlage een uitwerking van dat beleid voor specifieke (categorieën van) afvalstoffen. In het LAP zijn ook de taken, bevoegdheden

¹ Landelijk Afvalbeheer Plan 2009-2021: naar een materiaalketenbeleid, november 2009.

en verantwoordelijkheden van gemeenten vastgelegd. Deze richten zich met name op preventie, afvalscheiding, vergunningverlening en handhaving. Uit het LAP komen de volgende taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden voor gemeenten voort:

- het (gescheiden) inzamelen van huishoudelijk afval;
- het treffen van maatregelen om afvalpreventie en afvalscheiding van huishoudelijk afval te optimaliseren.

Naast bovenstaande zaken heeft bevat het LAP tevens richtlijnen voor gemeenten met betrekking op rioolwater, bedrijfsafval en handhaving. Aangezien deze discussienota zich richt op de inzameling van huishoudelijk afval valt dit buiten de scope van dit stuk.

Doelstellingen gemeenten:

- Gemeenten dienen bij te dragen aan het realiseren van de landelijke doelstellingen van het afvalstoffenbeleid. Zij spelen met name een actieve rol bij de volgende doelstelling: 'het verhogen van de nuttige toepassing van het totaal aan huishoudelijk afval van 51% in 2006 naar 60% in 2015.'

In diverse besluiten zijn doelstellingen opgenomen voor te bereiken percentages nuttige toepassing van afzonderlijke afvalstoffen (verpakkingen, batterijen en elektrische en elektronische apparatuur). Er worden aanvullend aan deze wettelijk vastgelegde doelstellingen geen andere doelstellingen voor afzonderlijke afvalstoffen vastgelegd. Dat betekent dat gemeenten een bepaalde mate van vrijheid hebben bij het invullen van het behalen van de doelstelling van 60%.

Op grond van het LAP 2009-2021 zijn gemeenten sinds 2010 verplicht het kunststof verpakkingsafval gescheiden in te zamelen. Gemeenten maken zelf de keuze voor een inzamelsysteem (huis-aan-huis inzameling of een brengvoorziening) en ontvangen voor het ingezamelde kunststof verpakkingsafval een vergoeding. De plicht tot het inzamelen van GFT-afval was al eerder in de Wet milieubeheer opgenomen.

Concreet betekent dit dat de gemeente Oostzaan minimaal moet voldoen aan de volgende zaken:

- Het eenmaal één keer per week inzamelen van huishoudelijke afvalstoffen
- Het afzonderlijk inzamelen van GFT-afval
- Het afzonderlijk inzamelen van kunststof verpakkingsafval

Vanwege artikel 10.26 van de Wet milieubeheer is afwijking van bovenstaande verplichtingen mogelijk als in het kader van 'doelmatig beheer' van huishoudelijke afvalstoffen kan worden aangetoond dat er voor de verplichting onevenredig veel inspanning of kosten benodigd zijn. Er kan dan worden volstaan met een alternatief voor de verplichting, mits goed onderbouwd. Op grond van deze bepaling is het gemeenten toegestaan om alternerend in te zamelen.

3. Stand van zaken afvalinzameling gemeente Oostzaan

3.1 Haalvoorzieningen

In de gemeente Oostzaan wordt afval door middel van een diftar-systeem op basis van gewicht ingezameld door de firma Sita Nederland. Het restafval wordt tweewekelijks ingezameld met behulp van een wegende achterlader. Het GFT afval wordt ook door Sita ingezameld, maar dan op een wekelijkse basis. Verder wordt eenmaal per maand kunststof huis-aan-huis ingezameld met doorzichtige Nedvang-zakken die gratis zijn te bestellen bij de gemeente. Verder halen enkele verenigingen uit Oostzaan het oud papier en karton (OPK) op. Op verzoek na aanmelding bij de gemeente kan ook tegen betaling één keer per maand aan huis grofvuil worden opgehaald.

3.2 Brengvoorzieningen

Naast restafval, GFT, kunststof verpakkingsafval en OPK kunnen verschillende overige fracties worden ingeleverd bij verschillende brengvoorzieningen. Eén van de brengvoorzieningen is de Retourette die bij de Albert Heijn gesitueerd is. Bij de Retourette kunnen verschillende fracties worden ingeleverd zoals OPK, glas, textiel en batterijen.

Tevens kunnen grof huishoudelijk afval en wit- en bruingoed tegen betaling worden afgeleverd op de gemeentelijke werf van Oostzaan.

INZAMELSTRUCTUUR GEMEENTE OOSTZAAN		
Afvalstroom	Huis-aan-huis	Brengsysteem
Restafval	Tweewekelijkse lediging van grijze minicontainers. Kostenstructuur: diftar op basis van gewicht.	
GFT	Wekelijkse lediging van groene minicontainers. Diftar op basis van gewicht.	
Kunststof	Eén keer per vier weken door middel van speciale Nedvang-zakken voor kunststof.	Retourette
Oud papier en karton	Inzameling van oud papier en karton door verenigingen, 1 keer per maand.	
Glas		Glasbakken en Retourette
Textiel	Huis aan huis door charitatieve instellingen	Gemeentewerf en Retourette
Klein chemisch afval (KCA) en kleine apparaten		Retourette (batterijen), gemeentewerf en Blipverts (mini recyclestation op Klaverweide en Hannie Schaftplein).
Grof huishoudelijk afval, groot wit- en bruingoed.	Eén keer per maand na telefonisch aanmelden de dag voorafgaand aan inzameling.	Gemeentewerf
Overige fracties		Tegen betaling bij de gemeentewerf.

Tabel 3.1 Inzamelstructuur gemeente Oostzaan

4. Kosten afvalinzameling gemeente Oostzaan

In dit hoofdstuk komen alle kostenaspecten met betrekking op de afvalinzameling in de gemeente Oostzaan aan bod. De opbouw van de verschillende posten wordt behandeld, waarbij specifiek aandacht is voor kosten die gerelateerd zijn aan diftar. Door middel van het vergelijken met de benchmark kan een inschatting gemaakt worden van de hoogte van de kosten ten opzichte van andere gemeenten.

4.1 Begroting algemeen

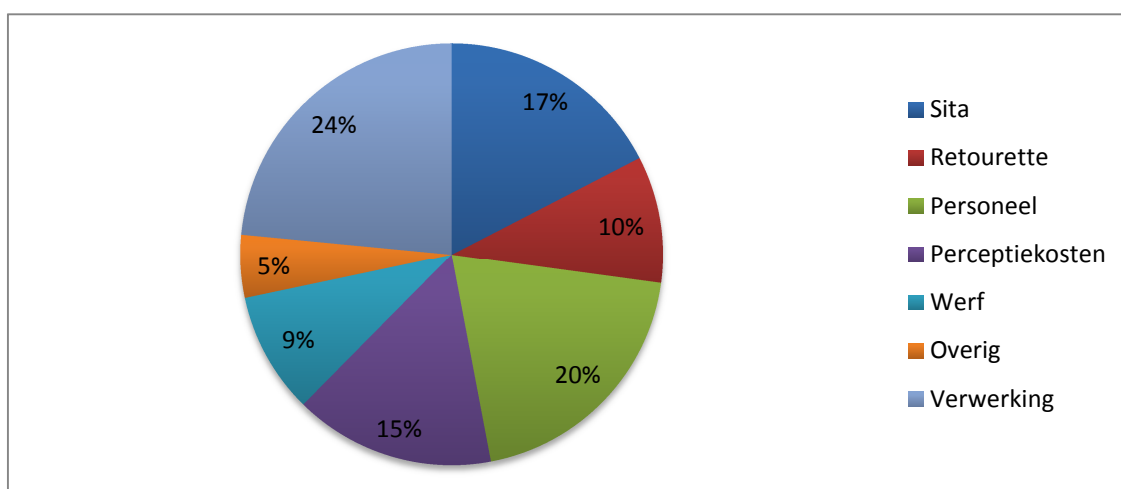
In onderstaande tabel zijn de kosten betreffende de afvalinzameling uit de begroting voor 2011 weergegeven.

		Kosten totaal (exclusief BTW)	Kosten totaal (inclusief BTW)	Kosten per aansluiting (exclusief BTW)	Kosten per aansluiting (inclusief BTW ²)	% van totaal
Luiers		€ 2.500,00	€ 2.975,00	€ 0,66	€ 0,79	0,3%
Oud papier		€ 23.000,00	€ 27.370,00	€ 6,12	€ 7,28	2,7%
Glas		€ 4.500,00	€ 5.355,00	€ 1,20	€ 1,42	0,5%
Grof vuil		€ 46.000,00	€ 54.740,00	€ 12,23	€ 14,56	5,3%
Chemisch afval		€ 12.500,00	€ 14.875,00	€ 3,32	€ 3,96	1,4%
HVC		€ 27.000,00	€ 32.130,00	€ 7,18	€ 8,55	3,1%
Retourette	Loonkosten	€ 22.348,00	€ 26.594,12	€ 5,94	€ 5,94	2,6%
	Licentiekst	€ 3.000,00	€ 3.570,00	€ 0,80	€ 0,95	0,3%
	Ledigingen	€ 30.000,00	€ 35.700,00	€ 7,98	€ 9,49	3,5%
	Sita	€ 14.361,00	€ 17.089,59	€ 3,82	€ 4,55	1,7%
	Verwerking	€ 14.808,00	€ 17.621,52	€ 3,94	€ 4,69	1,7%
Diftarondezoek		€ 10.000,00	€ 11.900,00	€ 2,66	€ 3,16	1,2%
Diversen		€ 1.500,00	€ 1.785,00	€ 0,40	€ 0,47	0,2%
Veegvuil		€ 7.200,00	€ 8.568,00	€ 1,91	€ 2,28	0,8%
Zakken plastic		€ 6.000,00	€ 7.140,00	€ 1,60	€ 1,90	0,7%
Grof vuil		€ 6.000,00	€ 7.140,00	€ 1,60	€ 1,90	0,7%
Huur container werf		€ 3.600,00	€ 4.284,00	€ 0,96	€ 1,14	0,4%
Reinigen containers		€ 5.000,00	€ 5.950,00	€ 1,33	€ 1,58	0,6%
Huur icova		€ 500,00	€ 595,00	€ 0,13	€ 0,16	0,1%
Achterdichting		€ 2.340,00	€ 2.784,60	€ 0,62	€ 0,74	0,3%
Sita	ophalen vuil	€ 115.000,00	€ 136.850,00	€ 30,59	€ 36,40	13,3%
	groen	€ 11.000,00	€ 13.090,00	€ 2,93	€ 3,48	1,3%
	kunststof	€ 25.000,00	€ 29.750,00	€ 6,65	€ 7,91	2,9%
Afval energie bedrijf		€ 88.000,00	€ 104.720,00	€ 23,40	€ 27,85	10,1%
DBGA opleggen aanslagen		€ 133.182,00	€ 158.486,58	€ 35,42	€ 42,15	15,4%
Kosten eigen personeel		€ 172.176,00	€ 172.176,00	€ 45,79	€ 45,79	19,9%
Kapitaallasten werf		€ 80.520,00	€ 95.818,80	€ 21,41	€ 25,48	9,3%
Totaal		€ 867.035,00	€ 999.058,21	€ 230,59	€ 264,58	100%

Tabel 4.1 Kosten begroting 2011

² BTW wordt niet verrekend over personeelskosten.

De begroting voor 2011 is opgesteld op basis van gegevens over 2009 en 2010. In de tabel is voor elke post te zien wat het percentage ten opzichte van het totaal is. Aan de hand van deze percentages is te zien welke posten de grootste stempel drukken op de begroting. Bij de kosten is te zien dat afvalverwerking met circa 24% de grootste kostenpost is. De interne personeelskosten zijn qua omvang met circa 20% de tweede kostenpost. Daarna volgt Sita met circa 17% voor de inzamelingskosten restafval, GFT en kunststoffen. Als vierde post wordt genoemd het verwerken van de aanslagen voor de afvalstoffenheffing door de Dienst Belastingen Gemeente Amsterdam (per 1 januari 2012 door Cosensus waardoor de kosten voor 2012 lager zullen uitvallen), circa 15 procent. Verder vormen de Retourette (10%) en de kapitaallasten voor de werf (9%) relatief grote posten. Dit zest al grote posten beslaat in totaal 95% van de begroting. De overige posten vormen samen minder dan 5% van de totale kosten.

Figuur 4.1. Kostenverdeling begroting 2011.

Voor 2011 is de hoogte van de afvalstoffenbegroting vastgesteld op €867.035,-. Hierbij moet echter de BTW nog bij worden opgeteld (met uitzondering van de personeelskosten). Inclusief BTW komt de hoogte van de afvalstoffenbegroting op €999.058,- in 2011, oftewel €264,58 per huishouden.

De inkomsten zijn voor het jaar 2011 op €996.180,- begroot. In tabel 5.2 zijn kosten per huishouden opgenomen, gebaseerd op 3760 huishoudens³ in 2011. De kosten en inkomsten op basis van de begroting 2011 zijn derhalve in evenwicht; de kostendeckering is vrijwel 100%. Het verschil in kosten en inkomsten per huishouden (€264,58 en €264,94) betreft vermoedelijk een afrondingsverschil.

³ Bron: CBS.

Post	Bedrag	%	€/hh
Vastrecht	€ 585.390,00	58,8%	€ 155,69
Afvalstoffenheffing (variabel deel)	€ 396.440,00	39,8%	€ 105,44
Grofvuil	€ 2.350,00	0,2%	€ 0,63
Verzamelcontainers	€ 12.000,00	1,2%	€ 3,19
Totaal	€ 996.180,00	100%	€ 264,94

Tabel 4.2. Inkomsten begroting 2011

4.2 Analyse grote kostenposten

De begroting zoals deze is weergegeven in tabel 4.1 is te verdelen verschillende kostenposten. De belangrijkste zijn hieronder beschreven, waarbij telkens is aangegeven in welke mate deze posten in relatie staan tot het diftarsysteem.

Perceptiekosten.

Direct aan diftar gekoppeld is de post 'DBGA aanslagen', oftewel de perceptiekosten. Hieronder vallen de kosten voor het bijhouden van de diftaradministratie en de kosten om de gespecificeerde aanslagen via de belastingdienst van Amsterdam (DBGA) te versturen. De kosten hiervoor zijn hoog te noemen; vergelijkbare diftar-gemeenten hebben beduidend lagere perceptiekosten per aansluiting. De oorzaak hiervan is de hoge hoeveelheid aanslagen per jaar (vier per jaar) en de tarieven die DBGA in rekening brengt. In 2012 is de aanslagoplegging ondergebracht bij Cosensus, een gemeenschappelijke regeling van de gemeenten Haarlem, Haarlemmermeer, Hillegom, Beverwijk, Oostzaan en Wormerland. Hierdoor nemen de kosten voor de aanslagoplegging vanaf 2012 met ruim de helft af.

Retourette.

De Retourette is opgezet om bewoners de kans te geven herbruikbare fracties op een laagdrempelige manier gratis in te leveren, dus als extra service richting inwoners. De Retourette is niet noodzakelijk voor het goed functioneren voor het diftar-systeem, de kosten staan daarom niet rechtstreeks in relatie tot diftar. De keuze om een Retourette in te richten is destijds wel gemaakt als onderdeel van de invoering van diftar.

In 2009 zijn de kosten voor de Retourette geraamd op circa €25.000,- per jaar, inclusief inzameling en verwerking. In dit jaar zijn de kosten voor de Retourette vergeleken met de kosten voor een milieuparkje met ondergrondse containers. Omdat de kosten vrijwel gelijk waren is er gekozen voor het handhaven van de Retourette. In de begroting voor 2011 (gebaseerde op cijfers over 2009 en 2010) is echter een bedrag van €84.517,- opgenomen. Hoe het komt dat deze kosten zo significant zijn toegenomen in een relatief korte tijd valt buiten het kader van dit onderzoek, maar duidelijk is dat de huidige kosten niet in lijn zijn met de oorspronkelijke raming voor de Retourette.

Inzamelkosten.

Een andere grote post op de begroting zijn de inzamelkosten. Ondanks dat Sita een van de weinige inzamelaars in de omgeving is die kan inzamelen met een diftarsysteem op basis

van gewicht, is gebleken dat de tarieven van Sita marktconform zijn. Het tarief bedraagt omgerekend €32,- per aansluiting (GFT- en restafval gecombineerd). Verder blijkt uit de benchmarkvergelijkingen dat gemeenten met diftar in de regel lagere afvalkosten hebben dan gemeenten zonder diftar. Diftar-gemeenten betalen vanwege de lagere hoeveelheid restafval minder verwerkingskosten, terwijl de baten van de grotere hoeveelheden herbruikbare fracties hoger zijn.

De hoogte van de inzamelkosten staat slechts in beperkte mate in relatie tot het diftarsysteem dat de gemeente Oostzaan hanteert. De keuze 'wel of geen diftar' zal weinig invloed hebben op de kosten voor inzameling.

Verwerkingskosten

De verwerkingskosten zijn aan de hoge kant. De verwerking van restafval bij AEB is marktconform, het verschil met de benchmarkvergelijking moet worden gezocht bij de verwerkingskosten voor de overige fracties. De relatie tot diftar is aanwezig vanwege het feit dat niet-diftar gemeenten vaak hogere verwerkingskosten hebben. Bij afschaffen van diftar zullen de verwerkingskosten voor restafval stijgen omdat er meer restafval moet worden verwerkt.

Personeel

De kosten voor personeel zijn een relatief groot onderdeel van de begroting. Deze zijn echter niet direct beïnvloedbaar door diftar en vallen derhalve buiten de scope van dit onderzoek.

Werf

De kosten voor de werf zijn voornamelijk kapitaalslasten en staan derhalve gedurende langere tijd vast. Deze kosten zijn niet direct te koppelen aan diftar. Wel kan gezegd worden dat, in vergelijking tot de kosten, de milieustraat weinig openingsuren kent.

Overige kosten

Deze kosten staan niet direct in verband met het diftar-systeem en worden niet beschouwd als bijzonder hoog.

4.3 Kosten ten opzichte van benchmark

De cijfers uit de begroting 2011 geven een idee van de verdeling in de kosten. Het is echter ook interessant om de kosten te vergelijken met de gegevens uit de afvalbenchmark. Door middel van de afvalbenchmark kunnen de kosten worden vergeleken met andere gemeenten met min of meer dezelfde eigenschappen, in dit geval dus kleine gemeenten die gebruik maken van een diftar-systeem. In de benchmark⁴ afvalscheiding kringrapport 5 worden een aantal van deze gemeenten met elkaar vergeleken. In de benchmark worden tevens de

⁴ Benchmark 2010, Kringrapport 5: hierbij gaat het om gemeenten in stedelijkheidsklasse 4 en 5 die een diftarsysteem hanteren.

scheidingsresultaten van de verschillende gemeenten met elkaar vergeleken, dit komt in hoofdstuk 5 aan de orde.

Wat opvalt aan de benchmarkvergelijking is dat de kosten voor de afvalinzameling in de gemeente Oostzaan met € 264,94 per aansluiting per jaar duidelijk hoger zijn dan de andere gemeenten die in die in de benchmark worden vergeleken. Het gemiddelde van de kosten voor afvalinzameling in de benchmarkgemeenten ligt op €165,- per aansluiting per jaar. De laagste kosten per aansluiting per jaar zijn zelfs slechts € 137,- euro, oftewel bijna de helft van de kosten van Oostzaan. In Tabel 5.3 zijn de kosten per aansluiting te zien, opgesplitst naar indirecte kosten, verwerkingskosten en inzamelkosten⁵.

Hierbij valt het op dat zowel de verwerkingskosten, de indirecte kosten als de inzamelkosten hoger zijn dan het benchmarkgemiddelde. Onder indirecte kosten wordt verstaan: kosten voor identificatie, dataverwerking, perceptie, beleid/onderzoek, overhead en een aantal overige posten.

Er kan geconcludeerd worden dat de verschillen ten opzichte van de overige benchmarkgemeenten op de volgende manier verklaard kunnen worden:

- De indirecte kosten zijn voornamelijk hoog vanwege de perceptiekosten (registratie en verzenden aanslagen) via DGBA (tot en met 2011). Na 2102 zullen deze kosten vanwege de overgang naar Cosensus afnemen. Ook de personeelskosten lijken hoog maar aangezien deze niet specifiek aan diftar zijn gekoppeld vallen deze buiten de scope van dit onderzoek.
- De inzamelkosten zijn hoog vanwege de gestegen kosten voor de Retourette en de kapitaallasten van de gemeentewerf. De inzamelkosten voor huis-aan-huis inzameling door Sita zijn marktconform.
- De verwerkingskosten zijn aan de hoge kant. De verwerking van restafval bij het AEB is marktconform, het verschil moet gezocht worden bij de verwerkingskosten voor overige fracties.

In hoofdstuk 7 zal verder worden ingegaan op mogelijkheden om deze kosten terug te dringen.

	Hoogste totaalkosten benchmark diftar- gemeenten	Laagste totaalkosten uit benchmark diftar- gemeenten	Benchmark- gemiddelde ⁶ diftar- gemeenten	Oostzaan
Totale afvalbeheerkosten	€ 188	€ 137	€ 165	€ 230,59

⁵ Deze opsplitsing van de kosten zoals die in de benchmark wordt gebruikt, zijn ook in dit onderzoek gebruikt. Op deze manier is de aangeleverde begroting van de gemeente Oostzaan met de benchmark te vergelijken.

⁶ In het benchmarkrapport is het gemiddelde van stedelijkheidsklasse 4+5 gebruikt, zonder onderscheid te maken in tariefsysteem. Voor de vergelijking met Oostzaan is een vergelijking met enkel diftar-gemeenten gemaakt.

(in € per aansluiting per jaar, excl. BTW)				
Waarvan:				
Indirecte kosten	€ 27	€ 18	€ 27	€ 54,12
Verwerkingskosten	€ 97	€ 45	€ 70	€ 86,61
Inzamelkosten	€ 64	€ 75	€ 68	€ 88,27

Tabel 5.3. Kostenvergelijking met andere diftar-gemeenten.

5. Milieuprestaties gemeente Oostzaan

5.1 Afvalcijfers algemeen

In onderstaande tabel zijn een aantal cijfers te zien met betrekking op de afvalinzameling in de gemeente Oostzaan. Deze gegevens zijn gebaseerd op sorteeranyses, ingezamelde hoeveelheden afval en informatie afkomstig uit de gemeente Oostzaan. Deze gegevens zullen verder in deze evaluatie gebruikt worden voor de vergelijking met benchmarkgegevens.

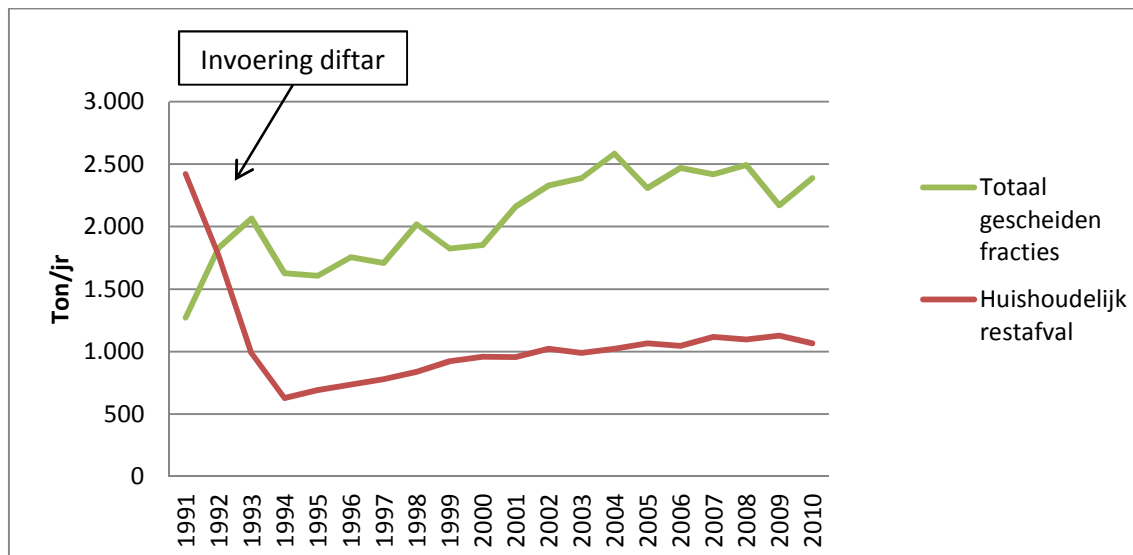
	HHA	Grof	GFT	glas	OPK	Overige	Totaal
Hoeveelheid (in tonnen)	1.066	220	763	192	751	462	3.454
Hoeveelheid (kg/inw/jr)	117,0	24,2	83,8	21,0	82,4	50,7	379,1

Tabel 6.1 Afvalhoeveelheden 2010 gemeente Oostzaan.

Fractie	Kg/inw/jr	%
GFT	84,3	31,4%
OPK	28	10,4%
Hygiënisch papier	15,2	5,7%
Drankkartons	9	3,3%
Kunststoffen	76	28,3%
Glas	7,3	2,7%
Metalen	8,9	3,3%
Textiel	10	3,7%
Puin en keramiek	1	0,4%
Hout	4,6	1,7%
KCA	0,1	0,0%
Wit- en bruingoed	1,1	0,4%
Overig	23,3	8,7%
Totaal	268,8	100,0%

Tabel 6.2. Sorteeraanlyse 2010.

De gemeente Oostzaan kent sinds de invoering van diftar een bronscheidingspercentage van gemiddeld 63% en heeft sinds het van kracht worden van het LAP2 altijd voldaan aan de doelstellingen rondom bronscheiding. Dit is een goed resultaat. Ook op het gebied van afvalhoeveelheden presteert Oostzaan goed, de aangeboden hoeveelheden restafval liggen duidelijk onder het gemiddelde van Nederland. De daling van de hoeveelheden restafval en de stijging van de gescheiden ingezamelde fracties is gevisualiseerd in grafiek 6.1.

Figuur 6.1. Afvalhoeveelheden gemeente Oostzaan.

In Bijlage 1 zullen de afvalprestaties op milieugebied van de gemeente Oostzaan uitgebreid behandeld worden. Hierbij komen de scheidingsresultaten, de inzamelhoeveelheden en de vergelijking ten opzichte van de benchmark aan bod.

6. Overige aandachtspunten

In dit hoofdstuk worden nog kort de overige zaken aangestipt die te maken hebben met het functioneren van diftar in Oostzaan.

6.1 Nulaanbieders

'Nulaanbieders' zijn aansluitingen waarvan het bekend is dat zij geen afval aanbieden in Oostzaan. Deze nulaanbieders zijn voor een klein deel aansluitingen die niet in gebruik zijn (leegstaande woningen), maar het merendeel van deze nulaanbieders wordt ervan verdacht dat het afval op het werk of in een andere gemeente wordt aangeboden, of ergens gedumpt wordt. Nulaanbieders zijn een ongewenst verschijnsel bij een diftarsysteem, aangezien welwillende inwoners van Oostzaan die wel hun afval op de juiste manier aanbieden opdraaien voor de kosten. Het bestaan van een grote hoeveelheid nulaanbieders is dus in strijd met het eerlijkheidsbeginsel.

In het Rekenkamercommissierapport⁷ wordt vermeld dat het gemiddelde aanbiedpercentage in van de containers in Oostzaan ca. 56% bedraagt (restafval en GFT-afval gecombineerd). Op basis van het aanbiedpercentage wordt in dit rapport geconcludeerd dat het aandeel nulaanbieders groter dan 40% is. Het aanbiedingspercentage zegt echter niets over het aandeel nulaanbieders. Dit percentage laat enkel zien dat niet alle containers bij elke aanbiedronde aan de straat worden gezet, bijvoorbeeld omdat de containers nog niet vol zitten.

Het daadwerkelijke percentage nulaanbieders kan worden afgeleid aan de hand van de aanslagen van de afvalstoffenheffing. Indien inwoners alleen vastrecht betalen kan er van worden uitgegaan dat zij gedurende de periode waarover de aanslag wordt geheven nooit hun container hebben aangeboden. Aangezien aanslagen per kwartaal verstuurd worden, kan op basis van de aanslagen niet worden vastgesteld of deze 'kwartaal-nulaanbieders' ook op jaarbasis hun container niet aanbieden. Aangenomen wordt dat deze nulaanbieders daadwerkelijk nulaanbieders zijn en niet voor langere tijd van huis zijn omdat zij bijvoorbeeld in het buitenland verblijven; het aantal daadwerkelijke nulaanbieders zal dus in de praktijk lager liggen. Het aantal op deze wijze geïdentificeerde nulaanbieders over de periode half 2010 tot half 2011 is 1839 over een totaal van 14.797 verstuurd facturen, oftewel 12,4% van het totaal. Daarnaast zijn er nog een aantal facturen verstuurd die erg laag zijn, dus waar erg weinig kilo's in rekening is gebracht. Deze facturen kunnen worden verklaard door inwoners die verhuizen, een deel van een kwartaal op vakantie zijn of niet altijd maar regelmatig hun afval elders aanbieden. De exacte reden kon niet worden herleid uit de gegevens van DBGA.

Het relatief grote aantal nulaanbieders doet geen afbreuk aan de milieuprestaties van het afvalstelsel in Oostzaan. Indien het aandeel nulaanbieders teruggebracht zou worden tot

⁷ Rekenkamercommissie Oostzaan: Onderzoek Afvalverwerking 2011.

0% (waardoor wordt aangenomen dat de hoeveelheid restafval met 12% zal toenemen) neemt het bronscheidingspercentage af van 62% naar 60% en blijft Oostzaan voldoen aan de op dit moment geldende doelstellingen.

In hoofdstuk 7.1 worden opties om het aantal nulaanbieders terug te dringen beschreven.

6.2 *Serviceniveau*

Het serviceniveau van de afvalinzameling wordt door verschillende factoren bepaald. Door middel van het aantal fracties dat huis-aan-huis wordt ingezameld, de dekkinggraad van de brengvoorzieningen en de openingstijden van de milieustraat/gemeentewerf kan in de benchmark een vergelijking tussen verschillende gemeenten worden gemaakt. Een uitgebreide analyse van het serviceniveau valt buiten het kader dat aan dit onderzoek is meegegeven. Wel kan op het eerste gezicht gesteld worden dat het serviceniveau hoog is vanwege het hoge aantal fracties dat huis-aan-huis wordt opgehaald. Punt van aandacht bij het serviceniveau is dat de gemeentewerf erg beperkt open is (alleen op donderdagen). Dit is een mogelijkheid tot verdere verhoging van de service.

7. Opties voor het toekomstig afvalbeleid

In dit hoofdstuk worden een aantal opties behandeld als input voor het toekomstige afvalbeleid in de gemeente Oostzaan. De belangrijkste keuze is het al dan niet afschaffen van diftar. Daarnaast worden een aantal aanbevelingen gedaan die ongeacht de uitkomst van de beslissing rondom diftar de moeite waard zijn om in overweging te nemen.

Kort samengevat bestaan de verschillende mogelijkheden uit:

- Het continueren en optimaliseren van diftar
- Het afschaffen van het diftar
- Het nemen van verbeteropties die niet in relatie staan tot het diftar-systeem.

7.1 *Continueren en optimaliseren van diftar*

Een van de opties is het continueren van het diftarsysteem. De milieuprestaties tonen aan dat Oostzaan goed presteert op het gebied van hoeveelheden restafval, sorteeranalyses en scheidingspercentages. De kosten voor het afvalinzamelsysteem daarentegen zijn relatief hoog. Indien er wordt besloten tot het continueren van diftar is het aan te raden om kritisch te kijken naar een aantal kostenposten die zwaar op de begroting drukken en die kunnen aangepakt zonder dat de doelmatigheid van diftar wordt aangetast. Zoals is gebleken uit hoofdstuk 4 zijn de kosten voor inzameling en verwerking van restafval laag, maar liggen de problemen vooral in de indirecte kosten. Indien diftar wordt gecontinueerd zullen vooral deze kosten verder bekeken moeten worden.

Onderstaand worden behandeld:

- Perceptiekosten
- Tarieven GFT
- Diftar op basis van volume/frequentie
- Nulaanbieders en handhaving

Perceptiekosten

Het meest in het oog springende onderdeel van de begroting is de hoogte van de kosten voor het verzorgen van de aanslagoplegging, oftewel de perceptiekosten. Deze nemen 15,4% van de totale afvalstoffenbegroting voor zijn rekening. Per aansluiting kost dit jaarlijks €35,42 (exclusief BTW). Dit is vergeleken met andere diftar-gemeenten erg hoog. Van enkele vergelijkbare gemeenten is bekend dat de perceptiekosten jaarlijks circa €10,- per aansluiting bedragen.

Per 1 januari 2012 wordt de aanslagoplegging verzorgd door Cosensus, die lagere tarieven hanteert. De kosten voor de perceptiekosten zullen hierdoor ruimschoots halveren. Een

verdere reductie aan perceptiekosten is mogelijk door het verminderen van het aantal aanslaggrondes van 4 naar 2 per jaar. Hierdoor is €15.856 per jaar te besparen.

Nulaanbieders aanpakken door middel van handhaving

Zoals beschreven in hoofdstuk 6 is het percentage nulaanbieders niet met 100% zekerheid vast te stellen, maar ligt vrijwel zeker lager dan de 44% waarvan melding is gedaan in het rapport van de Rekenkamercommissie (namelijk ongeveer 12%). Ook 12% is echter onwenselijk. Bij het terugdringen van nulaanbieders dient actief aan handhaving te worden gedaan. In het verleden, bij de invoering van diftar, werd er regelmatig gehandhaafd in de gemeente Oostzaan maar de laatste jaren is hier geen sprake meer van. Naast het terugdringen van nulaanbieders komt de handhaving van pas om te onderzoeken waar het afval van de nulaanbieders blijft om zo gericht te kunnen anticiperen. Ook kan hierdoor een betere inschatting gemaakt worden van het exacte percentage nulaanbieders, vanwege het feit dat dit niet herleid kan worden op basis van de nu beschikbare gegevens.

De kosten voor handhaving worden geschat op circa €48.000,- op basis van het interne doorrekentarieef van €58,- en 0,4 FTE. Als men uitgaat van een daling van het aantal nulaanbieders naar 5% zal de handhaving circa €20.000,- opleveren⁸, gebaseerd op de gemiddelde inkomsten aan afvalstoffenheffing per aansluiting. De inzamel- en verwerkingskosten samen zullen echter vanwege het hogere afvalaanbod circa €13.500,- hoger worden. Per saldo zal de handhaving jaarlijks dus ruim €41.500,- kosten.

Aanpassen tarieven GFT

Opvallend aan de sorteeraanlyse is het vrij hoge aandeel GFT-afval dat zich nog in het restafval bevindt. Dit is financieel gezien nadelig, aangezien het GFT-afval tegen het hoge restafvaltarief verwerkt wordt in plaats van het lagere verwerkingstarief voor GFT. Daarnaast is het milieutechnisch ongewenst om het GFT-afval te verbranden vanwege de hoge vochtigheidsgraad van GFT en de mogelijkheden voor nuttige toepassing van deze fractie.

In de gemeente Oostzaan bedraagt het tarief dat aan de inwoners wordt doorberekend momenteel €0,22 per kilo. Ook het tarief voor restafval bedraagt €0,22 per kilo. Met andere woorden: de inwoners van Oostzaan worden niet financieel gestimuleerd om GFT-afval in de juiste container te deponeren. Dit kan (een deel van) het aandeel GFT in het restafval verklaren. Algemeen bekend is dat vanwege de lage verwerkingstarieven van GFT het lonend is om GFT zoveel mogelijk te scheiden. Waarschijnlijk kan een verschil in het tarief voor GFT en voor restafval een bijdrage aan leveren aan betere GFT-scheiding. Gedacht kan worden aan de verlaging van het GFT-tarief naar €0,15 per kilo.

Als aangenomen wordt dat het lagere tarief voor GFT-afval de helft van het GFT uit het restafval doet verdwijnen, zal dit circa 22% meer GFT opleveren. De hoeveelheid restafval zal dan met 16% dalen. Aangezien de verwerking voor GFT-afval goedkoper is dan de verwerking van restafval, zal dit een besparing van opleveren van 7% op het totaal van de

⁸ Het percentage van vijf procent is aangehouden in verband met het ontbreken over de exacte gegevens over de nulaanbieders. In diftar-gemeenten met adequate handhaving ligt dit percentage rond de 1 à 2 procent.

afvalkosten, oftewel circa €7.887,- per jaar. Hierbij is de aanname dat de kosten voor inzameling van GFT- en restafval onveranderd zullen blijven. Indien door het aanpassen van de tarieven het aanbod GFT met 22% stijgt en het restafval met 16% daalt vindt er een verschuiving plaats tussen de gescheiden en ongescheiden ingezamelde fracties waardoor het scheidingspercentage naar 67% zal toenemen. Hierdoor zal ook de toekomstige landelijke doelstelling van 65% bronscheiding worden gehaald.

Diftar op basis van volume/frequentie

Om te voorkomen dat de tarieven na het verstrijken van het huidige contract zullen stijgen in verband met de investeringskosten van Sita voor een nieuw voertuig met weegunit (extra kosten weegunit: circa €30.000,-) is het mogelijk om in plaats van diftar op basis van gewicht over te stappen op diftar op basis van volume/frequentie. Dit systeem is meer gangbaar in Nederland dan het momenteel in Oostzaan gehanteerde gewicht/frequentie-systeem. Daarnaast is het mogelijk dat er nieuwe partijen inschrijven op de aanbesteding, waardoor er meer concurrentie op gang komt. Van volume/frequentie-systemen is het echter bekend dat er circa 5% meer restafval en GFT aangeboden wordt ten opzichte van een systeem op basis van gewicht, wat voor iets hogere verwerkingskosten zal zorgen. Daarnaast zullen inwoners de kans moeten worden gegeven om over te stappen naar een grotere of kleinere container, waardoor er geïnvesteerd moet worden in vervangende containers. De vraag of en hoeveel geïnvesteerd moet worden in vervangende containers hangt mede af van de technische staat van de huidige containers. Deze onzekerheid in acht nemende wordt in dit onderzoek enkel uitgegaan van de structurele kostenstijging van 5%.

7.2 Afschaffen van diftar

Een grote kostenpost in 2011 bestond uit het opleggen van de aanslagen. Deze post, die voor een belangrijk deel toe te schrijven is aan de uitvoering diftar, was dermate hoog dat het afschaffen van diftar aanzienlijke kostenbesparingen zou opleveren. Per 1 januari 2011 wordt het opleggen van aanslagen niet meer door DBGA verzorgd, maar door de gemeenschappelijke regeling Cosensus. Vanwege het toetreden tot de gemeenschappelijke regeling worden de perceptiekosten ruimschoots gehalveerd (van €133.182,- naar €54.192,- per jaar).

De perceptiekosten kunnen verder omlaag als het diftarsysteem wordt afgeschaft. Hierdoor hoeven er geen kosten gemaakt worden voor containerregistratie en de heffing over het variabele tariefdeel. Op deze manier valt een besparing te realiseren van €34.416,- per jaar en zullen de perceptiekosten teruggebracht worden naar €19.776,- per jaar.

Gezien de grote afvalreductie die de invoering van diftar in de jaren '90 teweeg heeft gebracht, is het waarschijnlijk dat vanwege het verdwijnen van de financiële impuls voor inwoners de ongescheiden afvalhoeveelheden zullen toenemen. De ervaring met het afschaffen van diftar die bekend is (bijvoorbeeld vanwege gemeentelijke samenvoeging) is dat het aanbod van rest- en GFT-afval met circa 30% toeneemt. Hiermee zullen de kosten

voor verwerking met circa €34.500,- toenemen. De besparing op de perceptiekosten wordt hiermee teniet gedaan door de hogere verwerkingskosten.

Op basis van ervaringen en benchmarkvergelijkingen tussen diftar-gemeenten en niet-diftar-gemeenten is bekend dat de laatstgenoemde minder goede milieuprestaties bereiken. Dit zal ook het geval zijn voor de gemeente Oostzaan en zullen de bronscheidingspercentages afnemen en de landelijke doelstellingen uit het LAP2 niet gehaald worden. Bij een toename van 30% restafval (die ten koste gaat van de hoeveelheid gescheiden ingezamelde afvalstoffen) zal het scheidingspercentage van 62% naar 53% afnemen.

7.3 Afschaffen van diftar, extra maatregelen ter bevordering milieuprestaties

Door het nemen van aanvullende maatregelen kunnen de afnemende bronscheidingspercentages door het afschaffen van diftar deels worden gecompenseerd. Bij een pakket maatregelen zoals het verdubbelen van de brengvoorzieningen (voor oud papier, n glas), het verdubbelen van de inzamelfrequentie voor kunststof en het gratis ophalen aan huis van snoeiafval zal het scheidingspercentage op 57% uitkomen. Hierbij is er van uitgegaan dat door de maatregelen de opbrengsten van de fracties oud papier, kunststof en GFT allen met 10% zullen toenemen (ten opzichte van het scenario waarin diftar wordt afgeschaft maar geen extra maatregelen ter bevordering van de milieuprestaties worden getroffen). De kosten die hiermee gemoeid zijn komen uit op circa €28.730,- per jaar (investeringslasten ondergrondse containers, extra inzamelkosten kunststof en extra kosten inzameling snoeiafval).

7.4 Verbetermogelijkheden (losstaand van diftar)

De belangrijkste verbetermogelijkheid voor Oostzaan om de afval gerelateerde kosten te drukken is het aanpakken van de situatie rondom de Retourette. De kosten hiervan zijn in enkele jaren dusdanig toegenomen dat deze niet meer te verantwoorden zijn in vergelijking met de geboden service. In 2009 is er een kostenvergelijking gemaakt tussen de Retourette en een milieuparkje met ondergrondse containers, waarbij de oorspronkelijke kosten voor de Retourette lager waren dan de kosten voor een milieuparkje. Tenzij de kosten van de Retourette drastisch kunnen worden teruggebracht, is het vervangen van de Retourette door een milieuparkje kostentechnisch een interessante optie.

Bij het afschaffen van de Retourette wordt er bespaard op de licentiekosten, de huur van de ruimte in de Albert Heijn en de personeelskosten. Inclusief de plaatsing van 4 ondergrondse containers is deze besparing voldoende om circa €53.000,- op jaarbasis te besparen. Hierbij wordt uitgegaan van een gelijke opbrengst van de ondergrondse containers ten opzichte van de Retourette, dus dezelfde ledigings- en verwerkingskosten voor het ingezamelde afval.

8. Bestuurlijke samenvatting

De gemeente Oostzaan was in 1993 de eerste gemeente in Nederland die een gedifferentieerd tariefsysteem (diftar) voor de inzameling van huishoudelijk afval invoerde. Diftar heeft als doel afval beter te scheiden door inwoners financieel te prikkelen; wie zijn afval goed scheidt, betaalt minder. De invoering van diftar in Oostzaan heeft laten zien dat er meer en beter wordt gescheiden en dat de totale hoeveelheid ongescheiden restafval is afgenomen.

In 2012, bijna 20 jaar na invoering van diftar is Oostzaan is het diftarsysteem verouderd geraakt en werkt niet altijd naar behoren. Dit heeft geleid tot discussies in de gemeenteraad in Oostzaan, berichten in de media en recentelijk het rapport van de Rekenkamercommissie van de gemeente. Naar aanleiding hiervan is in opdracht van de gemeenteraad dit evaluatierapport inzake het afvalbeleid opgesteld waarin met name is de situatie rondom diftar is onderzocht. In deze bestuurlijke samenvatting worden kort de hoofdlijnen van het evaluatierapport samengevat. Tevens worden de opties die in het evaluatierapport als mogelijke verbeteringen worden beschreven kort toegelicht.

De belangrijkste conclusies uit het evaluatierapport betreffende de huidige situatie zijn als volgt:

- Kosten: de afvalkosten in 2011 waren hoog. Ten opzichte van vergelijkbare gemeenten met diftar werd er een aanzienlijk hoger bedrag per huishouden betaald aan afvalstoffenheffing. Vooral de perceptiekosten (het genereren en versturen van de aanslagen voor afval) en de kosten voor de Retourette zijn voor 2011 aan te wijzen als oorzaken voor de hoge kosten.
- Milieu: De gemeente Oostzaan scoort goed op het gebied van milieuprestaties. De afvalhoeveelheden zijn laag en het scheidingspercentage is hoog, ook ten opzichte van benchmarkgemeenten.
- Overig: Het bestaan van nulaanbieders als gevolg van diftar wordt onderschreven, het aantal nulaanbieders is echter minder groot dan werd aangenomen.

Er kan geconcludeerd worden dat niet alle hoge kosten veroorzaakt zijn door diftar-systeem. In het geval van de perceptiekosten is de oorzaak van de hoge kosten te vinden in de beslissing om de diftaradministratie en het versturen van de aanslagen uit te besteden aan DBGA, waar de tarieven uitzonderlijk hoog zijn. Ook het feit dat de aanslag vier keer per jaar wordt verstuurd draagt bij aan de hoge perceptiekosten. Deze kosten op de afrekening voor 2012 meer dan gehalveerd zijn vanwege de overgang van DGBA naar de gemeenschappelijke regeling Cosensus waarin Oostzaan participeert.

Verder zijn er kosten die in de loop der jaren sterk zijn gestegen, zoals de kosten voor de Retourette. Deze kosten zijn in enkele jaren dusdanig toegenomen dat deze niet meer in verhouding staan met de doelstellingen en oorspronkelijk begrote kosten.

Anders dan bovenstaande zaken is de kwestie rondom 'nul-aanbieders' wel direct gekoppeld aan diftar. Het aantal nul-aanbieders is echter een stuk lager dan wat werd aangenomen. In plaats van de 40% waarvan werd uitgegaan in het Rekenkamercommissierapport bedraagt het aantal nulaanbieders circa 12% van het aantal huishoudens in Oostzaan. In andere gemeenten met diftar is dit circa 1 à 2 procent, dus het aantal in Oostzaan is hoog. De oorzaak van het hoge aandeel nulaanbieders moet mede worden gezocht in het gebrek aan handhaving in Oostzaan.

In het evaluatierapport diftar zijn een aantal opties geformuleerd ter verbetering van het afvalstelsel in de gemeente Oostzaan. Hierbij is onderscheid gemaakt in de volgende soorten opties:

- Het continueren en optimaliseren van diftar
- Het afschaffen van het diftar
- Het nemen van verbeteropties die niet in relatie staan tot het diftar-systeem.

Continueren en optimaliseren van diftar

Optie	Beschrijving	Resultaat
Invoering lager GFT tarief van €0,15 per kilo	Momenteel betalen huishoudens dezelfde prijs voor GFT en restafval, namelijk €0,22 per kilo. Hierdoor bestaat er geen impuls voor de inwoner om GFT afval in de juiste bak te doen. Vanwege de hogere verwerkingskosten van restafval is het gewenst om zo weinig mogelijk GFT in de grijze bak te hebben. Door verschil in aan te brengen in de tarieven wordt het aantrekkelijk voor de inwoner om het GFT en restafval zoveel mogelijk te scheiden. Naar verwachting levert dit circa 22% meer GFT op, en 16% minder restafval. Door het nemen van deze maatregel zal tevens het bronscheidingspercentage verder verbeteren.	Jaarlijkse besparing van circa €8.000,- of €2,10 per huishouden.
Minder aanslag-ronden	De perceptiekosten in 2011 waren zeer hoog. In 2012 zullen deze kosten lager zijn in verband naar de overstap naar een andere externe partij om de aanslagoplegging te verzorgen. Indien wordt gekozen twee keer per jaar de afrekening van het variabele tariefdeel te versturen (in plaats van vier keer per jaar) kunnen de kosten verder worden teruggedrongen.	Kosten worden teruggebracht van €54.192,- tot €38.336,-. Dit is een jaarlijkse besparing van circa €15.856,- oftewel ongeveer €4,22,- per aansluiting per jaar
Handhaving	Gebaseerd op de aanslagoplegging van 2010 is er sprake van 12% nulaanbieders. Nulaanbieders zijn inwoners die elders hun afval wegbrengen om diftar te ontduiken. Dit kan bestreden worden door het inzetten van handhavers, zoals in het verleden al eerder in Oostzaan gebeurde. Hiermee kan naar verwachting het aandeel nulaanbieders naar 5% (van het totaal aantal huishoudens) worden teruggebracht.	Terugdringen nulaanbieders. Kosten: circa €41.500,- per jaar, oftewel circa €11,- per huishouden per jaar.
Over-schakelen op volume / frequentie-systeem	Indien er wordt overgeschakeld op een volume/frequentie-systeem (waarbij het afval niet gewogen wordt, maar alleen wordt afgerekend op het aantal keer dat de container aan straat wordt gezet) is men bij een volgende aanbesteding niet meer afhankelijk van alleen Sita als marktpartij. Het nadeel van inzameling op basis van volume/frequentie is dat er gemiddeld 5% meer afval	Extra verwerkingskosten €5.750,- per jaar, (€1,52 per huishouden) exclusief investeringen in eventuele nieuwe minicontainers.

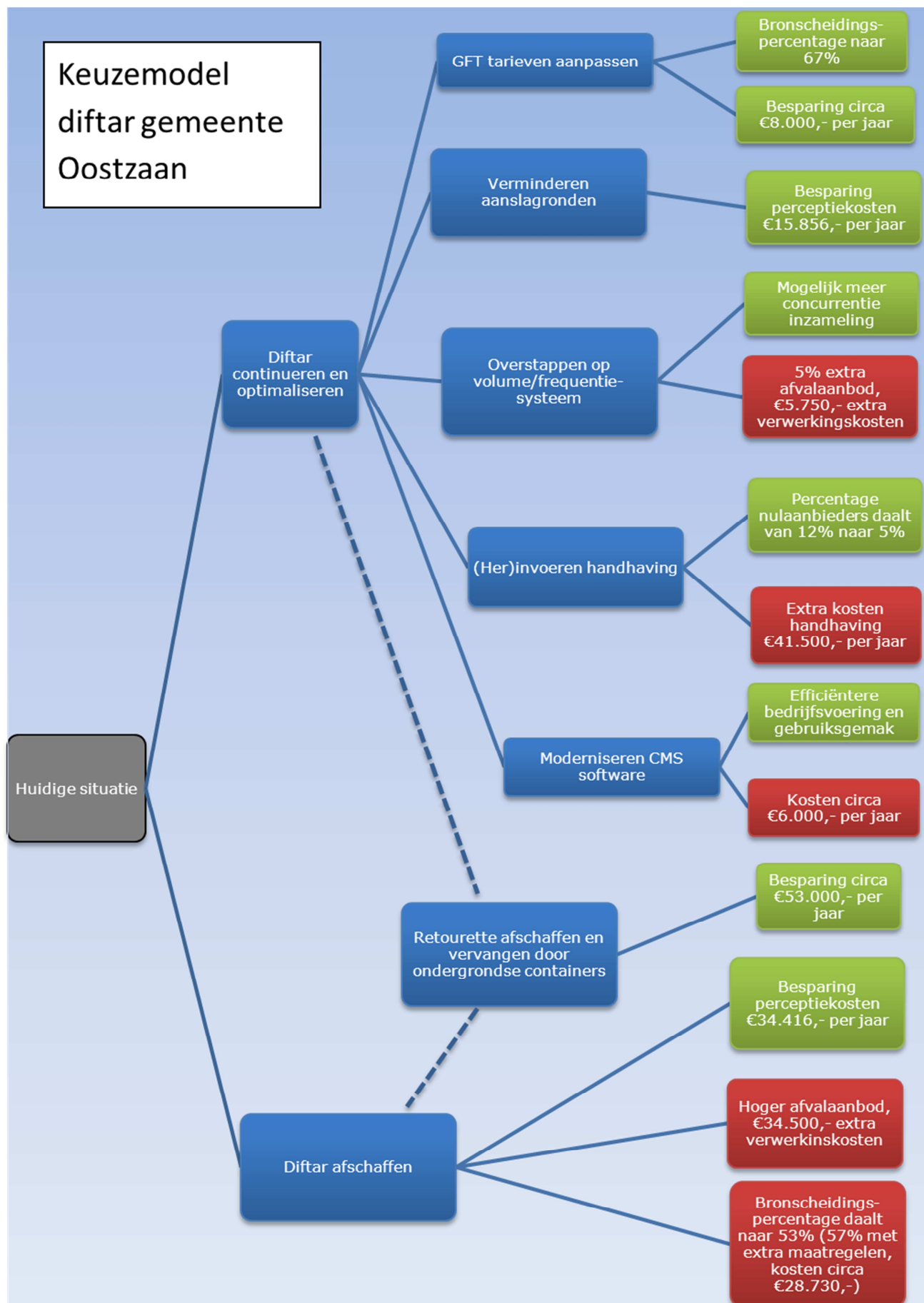
	wordt ingezameld, en de verwerkingskosten met 5% zullen stijgen. Ook zijn er mogelijk investeringen nodig in nieuwe minicontainers.	
Moderniseren CMS software	Door een modern container management systeem kan er makkelijkere en efficiënter gewerkt worden met de containerregistratie software. Dit kan veel tijd en geld besparen en maakt de integratie met het opleggen van de aanslagen eenvoudiger.	Efficiëntere en gebruiksvriendelijkere bedrijfsvoering. Kosten: circa €6.000,- per jaar, (€1,60 per huishouden) afhankelijk van het aantal gebruikers en functionaliteiten.

Afschaffen van diftar

Optie	Beschrijving	Resultaat
Invoeren vastrecht-tarief (afschaffen diftar)	In plaats van facturatie op basis van het aantal aangeboden kilo's afval betalen huishoudens bij deze optie alleen een uniform omslagtarief dat voor elk huishouden gelijk is. Hierdoor wordt er bespaard op de perceptiekosten omdat geen container- en ledigingsadministratie bij hoeft worden gehouden. De afvalhoeveelheden zullen echter toenemen en het bronscheidingspercentage zal afnemen omdat inwoners niet meer financieel geprikkeld worden om bewust met afval om te gaan.	1.) 1. Deze optie zal resulteren in een stijging van de verwerkingskosten van circa €34.500,- per jaar, circa €9,17 per huishouden. Verder neemt het bronscheidingspercentage af van 62% naar 53%. 2. De besparing op de perceptiekosten bedraagt €34.416,- per jaar, of €9,15 per inwoner.
Extra maatregelen bronscheiding	Extra brengvoorzieningen glas en oud papier, verdubbeling inzamelrondes kunststof, tuinafval gratis aan huis inzamelen in voorjaar en herfst zal leiden tot een bronscheidingspercentage van 57%.	Kosten: €28.730,- per jaar.

Opties die losstaan van diftar

	Beschrijving	Resultaat
Retourette afschaffen en vervangen door milieuparkje met ondergrondse containers	De kosten voor de Retourette zijn afgelopen jaren sterk toegenomen. De kosten van de Retourette staan niet (meer) in verhouding met de beoogde doelstellingen en oorspronkelijke begroting. Voor lagere kosten is een recyclepunt met 4 ondergrondse containers te realiseren zodat de inwoners van Oostzaan op een laagdrempelige manier hun recyclebare afval gratis in kunnen blijven leveren.	Het vervangen van de Retourette door een recyclepunt levert per jaar een kostenbesparing van circa €53.000,- op, oftewel circa €14,10 per huishouden.

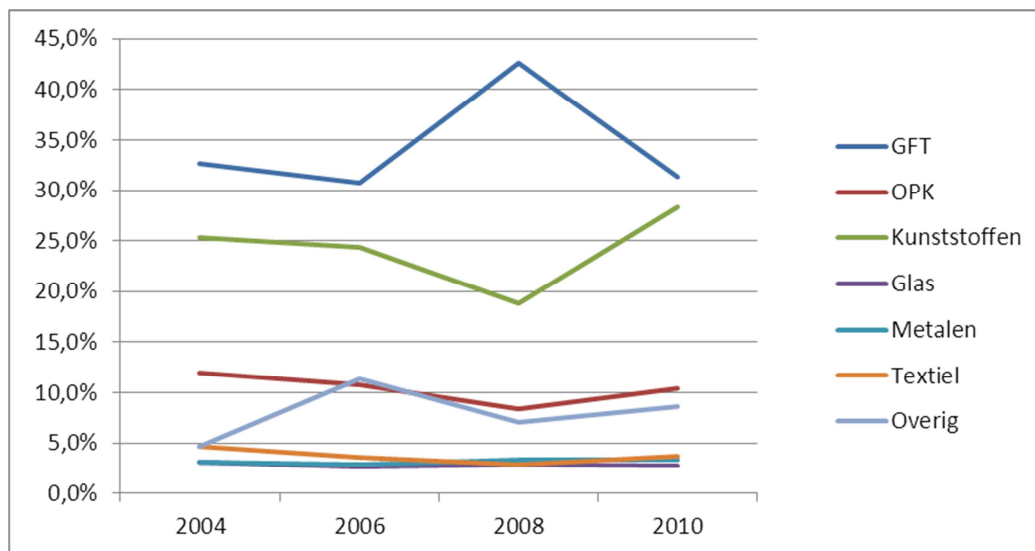
Bijlage 1: Milieuprestaties

Sorteeranalyses restafval

In een sorteeranalyse wordt een steekproef van het restafval genomen. Door middel van een analyse van het steekproefmonster wordt bepaald welke herbruikbare fracties nog aanwezig zijn in het restafval. Hierbij kan men een idee krijgen hoe goed de inwoners hun afval scheiden, en welke verbeteringen er nog mogelijk zijn. De sorteeranalyses zijn vooral interessant om te vergelijken met eerdere resultaten. Op deze manier zijn de prestaties in perspectief met eerdere jaren te zien. In onderstaande tabel is te zien in hoeverre er veranderingen hebben opgetreden in de jaren dat er sorteeranalyses hebben plaatsgevonden (2004, 2006, 2008 en 2010). De hoeveelheden van de verschillende fracties die zich nog in het restafval bevinden zijn uitgedrukt in percentages. Uit tabel 1.1 en de bijbehorende grafiek (figuur 1.1) is te zien dat er in 2008 een flinke piek was in de hoeveelheid GFT-afval in het restafval. De rest van de jaren zijn de hoeveelheden in het restafval min of meer gelijk gebleven. Opvallend is dat ondanks de introductie van de kunststofscheiding geen daling in het aandeel kunststof te zien is. In totaal bestaat meer dan de helft van het restafval uit goed scheidbare fracties.

	2004	2006	2008	2010
GFT	32,7%	30,7%	42,6%	31,4%
OPK	12,0%	10,8%	8,4%	10,4%
Hygiënisch papier	8,5%	6,0%	5,1%	5,7%
Drankkartons	3,4%	3,0%	2,7%	3,3%
Kunststoffen	25,3%	24,4%	18,8%	28,3%
Glas	3,1%	2,6%	2,8%	2,7%
Metalen	3,1%	2,9%	3,4%	3,3%
Textiel	4,7%	3,6%	2,9%	3,7%
Puin en keramiek	1,1%	1,4%	1,5%	0,4%
Hout	1,5%	2,4%	2,7%	1,7%
KCA	1,0%	0,3%	1,9%	0,0%
Wit- en bruingoed	--	0,4%	0,2%	0,4%
Overig	4,7%	11,4%	7,1%	8,7%

Tabel 1.1 Resultaat sorteeranalyses

Figuur 1.1 Grafische weergave sorteeranalyses.

Sorteeranalyse restafval ten opzichte van benchmarkgemeenten

Als de sorteeranalyse wordt vergeleken met de benchmark valt op dat GFT-afval in de gemeente Oostzaan ten opzichte van het benchmarkgemiddelde in een relatief hoog (31,4%) percentage aanwezig is in het (fijne) restafval. Voor een diftar gemeente is dit vrij hoog, aangezien het benchmarkgemiddelde op 25% ligt. Ook het aandeel kunststof in het restafval ten opzichte van de benchmark is vrij hoog. Kanttekening die bij de vergelijking moet worden gezet (dit geldt ook voor de vergelijking die in het rapport van de sorteeranalyse is opgenomen) is dat percentages uit de sorteeranalyse op zich nooit helemaal vergelijkbaar zijn, aangezien deze in relatie staan met de totale hoeveelheid restafval. Indien een er weinig restafval per inwoner per jaar wordt ingezameld, zullen de nog aanwezige herbruikbare fracties (met name de zware fracties) procentueel gezien extra zwaar meetellen.

Aangezien de informatie uit de benchmark afkomstig is met kleine gemeenten met diftar zal deze vergelijking beter opgaan dan een vergelijking met het landelijke gemiddelde of gemeenten zonder diftar.

	Oostzaan kg/inw/jr	Oostzaan %	Benchmark kg/inw/jr	Benchmark %
GFT	37	31,4%	49	25%
OPK	12	10,4%	22	11%
Kunststoffen	33	28,3%	36	18%
Glas	3	2,7%	8	4%
Textiel	4	3,7%	9	5%

Tabel 1.2. Sorteeralyses restafval t.o.v. benchmark

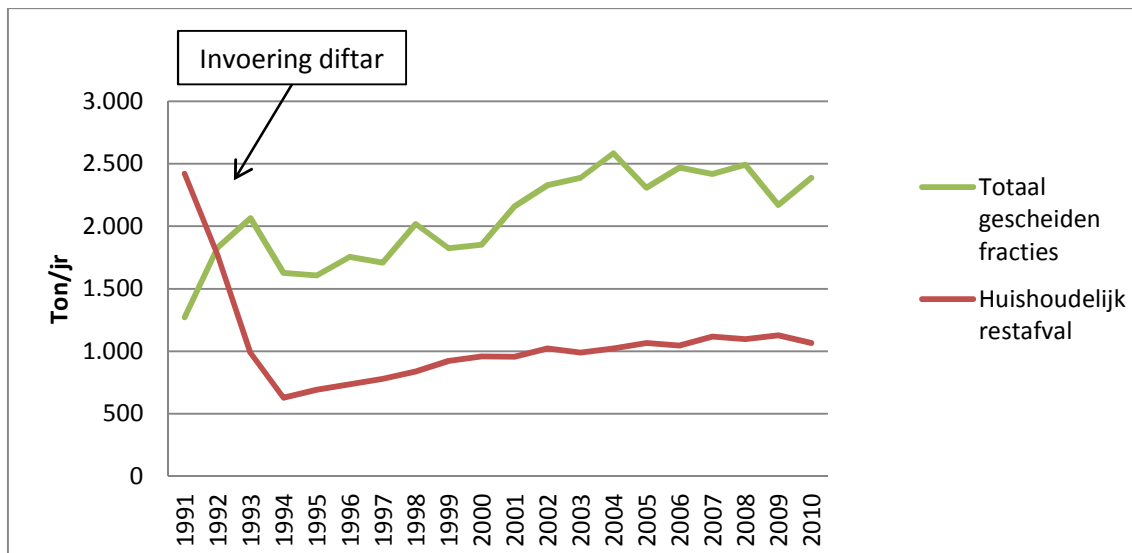
Inzamelhoeveelheden

In tabel 1.3 is te zien hoe de absolute hoeveelheden ingeleverd afval zich hebben ontwikkeld. Hierbij wordt naast de belangrijkste fracties ook het totaal aanbod van afval weergegeven. In deze tabel is vooral te zien dat de hoeveelheid restafval in 1993 (invoering diftar) scherp is gedaald. In de loop der jaren is deze hoeveelheid weer gestaag gegroeid, maar is nog steeds minder dan de helft van 1993. De totale hoeveelheden afval (alle fracties) zij vanaf 1994 scherp gedaald, en daarna weer gestegen tot bijna het oude niveau.

Jaar	HHA	Grof	GFT	Glas	OPK	Overige	Totaal
1991	2.422	0	444	123	643	61	3.692
1992	1.770	25	875	198	653	78	3.599
1993	986	170	787	240	744	126	3.052
1994	628	50	357	320	788	111	2.254
1995	692	49	355	305	781	116	2.298
1996	736	104	350	346	846	109	2.492
1997	781	152	355	245	861	95	2.490
1998	839	205	350	329	898	236	2.857
1999	923	223	368	227	897	109	2.748
2000	957	205	375	237	927	108	2.809
2001	956	217	668	250	895	129	3.115
2002	1.022	180	844	226	959	119	3.349
2003	988	177	665	224	811	511	3.376
2004	1.022	175	712	256	892	549	3.607
2005	1.067	223	691	191	696	508	3.375
2006	1.045	238	703	206	823	498	3.513
2007	1.118	288	681	216	680	553	3.536
2008	1.097	260	722	197	834	480	3.590
2009	1.129	209	795	200	474	492	3.298
2010	1.066	220	763	192	751	462	3.454

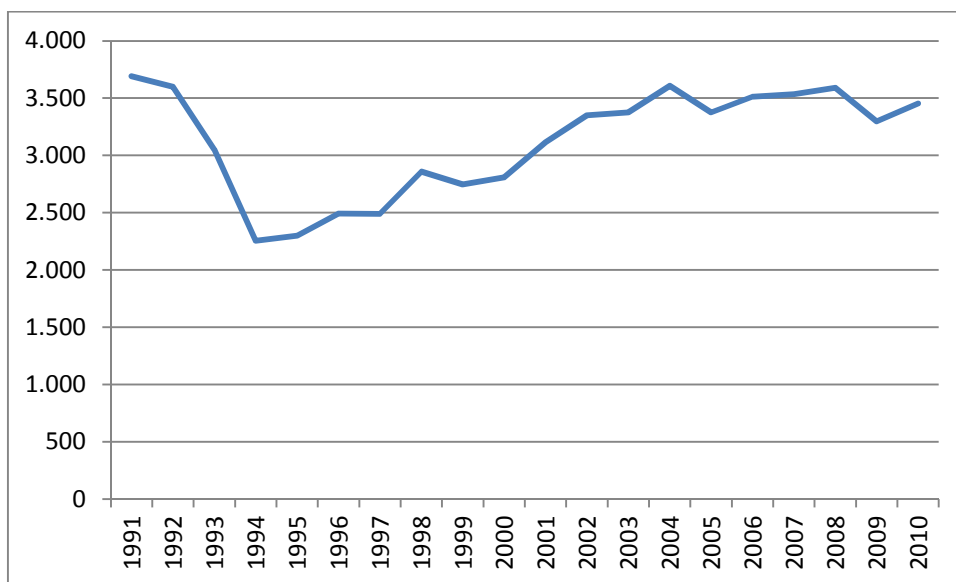
Tabel 1.3 Afvalhoeveelheden 1991-2010 gemeente Oostzaan.

In figuur 1.2 is de ontwikkeling van de gescheiden herbruikbare fracties ten opzichte van het restafval te zien. Hierin valt op dat het aanbod herbruikbare gescheiden fracties' (o.a. GFT, hout, textiel, metaal, steen en puin, etc.) flink is toegenomen in de periode sinds 2001-2003. Verder valt op dat het totale aanbod huishoudelijk restafval begin jaren '90 scherp is gedaald. Dit valt te verklaren door de invoering van diftar in die periode. In deze periode zijn inwoners door middel van de financiële prikkel en bewustwording gestimuleerd om minder restafval aan te bieden. In figuur 1.2 is tevens te zien dat na de 'diftar-dip' in de jaren '90 de hoeveelheid huishoudelijk restafval langzaam weer gestegen is.

Figuur 1.2. Afvalhoeveelheden gemeente Oostzaan.

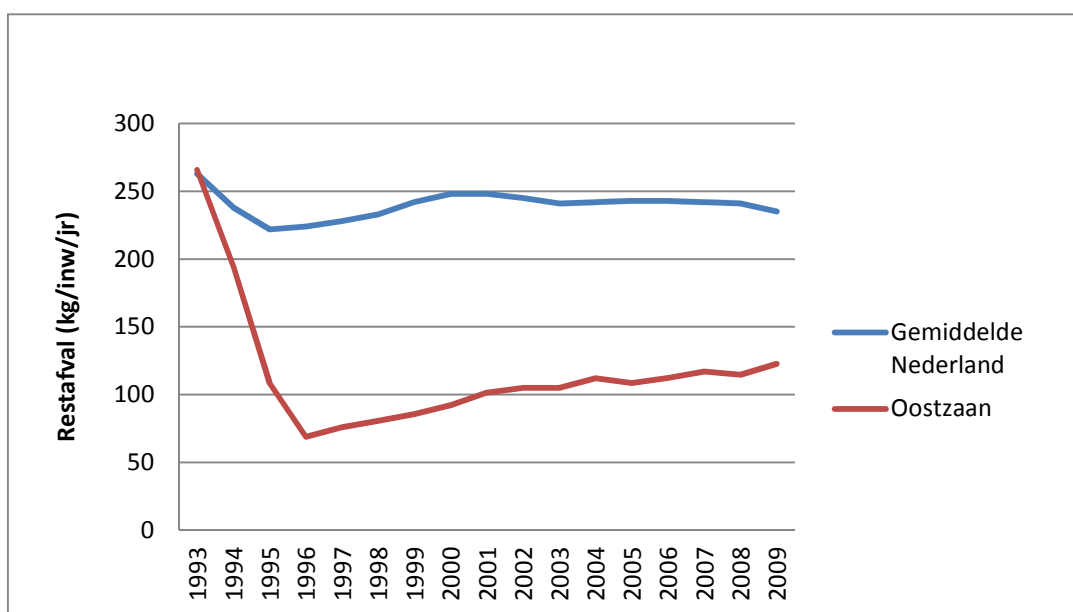
Figuur 1.3 toont de totale afvalhoeveelheid (gescheiden fracties en restafval gezamenlijk) van de gemeente Oostzaan. Ook in deze grafiek is de dip in afvalaanbod na de invoering van diftar te herkennen. De dip valt te verklaren door de preventieve werking van diftar, waardoor inwoners bijvoorbeeld hun GFT-afval zelf zijn gaan composteren. Daarnaast is te zien dat het totale afvalaanbod als gevolg van de stijging van het restafval en enkele andere fracties zoals te zien in figuur 1.3 ook gevolgen heeft voor het totale afvalaanbod. Deze is de laatste jaren tot 2004 gestaag gegroeid. Daarna is de groei enigszins afgevlakt.

Figuur 1.3. Totaal afvalaanbod gemeente Oostzaan.

Inzamelhoeveelheden ten opzichte van landelijk gemiddelde en benchmark

Als alleen het restafval wordt uitgelicht en wordt afgezet tegen het landelijke beeld is te zien dat in Oostzaan het aanbod van huishoudelijk restafval⁹ in 1993 (voor de invoering van diftar) ongeveer rond het landelijke gemiddelde van 263 kilo per inwoner per jaar lag¹⁰. Na de invoering van diftar is het aanbod huishoudelijk restafval significant afgenomen tot circa één derde van het landelijke gemiddelde. Daarna is het aanbod restafval in de gemeente Oostzaan gestaag toegenomen tot 146 kg in 2009, maar ligt nog ruim onder het landelijke gemiddelde (zie figuur 1.4). Dit is een belangrijke indicatie voor de milieuprestatie van de gemeente Oostzaan, want in het algemeen geldt: hoe minder restafval, hoe beter. Daarnaast is de verwerking van restafval duurder dan de verwerking van de meeste gescheiden fracties.

Figuur 1.4. Vergelijking afvalhoeveelheden Oostzaan en landelijke gemiddelde.

Om de milieuprestaties te vergelijken met andere gemeenten zijn vooral de scheidingspercentages en de afvalhoeveelheden van belang. Voor deze vergelijking zijn de benchmarkgegevensgegevens over de jaren 2006-2010 gebruikt.

Wat betreft afvalhoeveelheden komt de gemeente Oostzaan positief naar voren ten opzichte van de benchmark gemeenten. Per inwoner wordt er jaarlijks over de periode 2006-2010 gemiddeld voor 146 kilo aan huishoudelijk afval ingezameld (grof- en fijn huishoudelijk afval

⁹ Voor de vergelijking met het gemiddelde per inwoners is het totale aanbod van huishoudelijk restafval in Oostzaan teruggerekend naar de hoeveelheid per inwoner. Hierbij is uitgegaan van het inwoneraantal van 9113 (2011). De stijging van het totale aanbod restafval valt echter niet te verklaren door de groei van het aantal inwoners in de periode 1993-2011. Wel is bekend dat de autonome afvalgroei in deze periode circa 2% per jaar bedroeg.

¹⁰ Bron: Afvalmonitor Agentschap NL

gecombineerd). Over de gehele benchmark gemeten is dit gemiddelde aanzienlijk hoger: in de periode 2006-2010 werd er 243,4 kg per inwoner per jaar ingezameld.

Scheidingspercentages

De scheidingspercentages zeggen iets over de scheiding van het totale afvalaanbod in een gemeente. De totale bronscheiding is het percentage van de totale aangeboden hoeveelheid huishoudelijk afval dat aan de bron - voorafgaande aan de inzameling - wordt gescheiden. Daarbij wordt onderscheid gemaakt in het aandeel HHA (fijn huishoudelijk afval) en GHA (grof huishoudelijk afval). Dit is een andere benadering dan de sorteeraanlyse, waarbij gekeken wordt naar het percentage herbruikbare fracties *in* het restafval.

In 2010 bedroeg het bronscheidingspercentage 63%, waarmee Oostzaan in de buurt komt van de 65% doelstelling die voortkomt uit de 'afvalbrief' uit 2011 van staatssecretaris Atsma. In het verleden zijn in Oostzaan al goede scheidingsresultaten behaald. Vooral in 1994, net na de invoering van diftar, was het scheidingspercentage erg hoog. In de jaren 1999-2000 beleefden de scheidingspercentages een dipje, om daarna weer op te klimmen tot boven de 60%. In tabel 1.4 zijn de meest recente resultaten terug te vinden.

In de tabel is ook een vergelijking gemaakt met de meest recente gemiddelde scores uit de benchmark. Hierbij is te zien dat gedurende de hele periode 2006-2010 de gemeente Oostzaan beter scoort dan het kringrapport 5 benchmarkgemiddelde (stedelijkheidsklasse 4 en 5 gemeenten met diftar). De scheidingspercentages van Oostzaan zijn dus 'goed' te noemen, zeker ten opzichte van het landelijke gemiddelde dat de afgelopen jaren ongeveer 50% bedroeg.

Jaar	Scheidings- percentage	Benchmark- gemiddelde klasse 4 en 5 gemeenten
2006	63%	57%
2007	60%	58%
2008	62%	58%
2009	62%	58%
2010	63%	59%

Tabel 1.4 Scheidingspercentages 2006-2010.

Bijlage 2: Toelichting kostenberekeningen

Opties continueren en aanpassen diftar

Continueren en optimaliseren/aanpassen Diftar		
Verlagen tarieven GFT afval		
<i>GFT-afval</i>		
GFT in restafval	36,7	kg/inw/jr
Aanname reductie GFT in restafval	50%	
GFT uit restafval naar GFT verwerking	18,3	kg/inw/jr
Oude hoeveelheid GFT	763.400	kg
Extra hoeveelheid GFT	167.161	kg
Verschil	22%	meer GFT
Huidige kosten GFT verwerking	€ 27.000,00	per jaar
Extra kosten verwerking GFT	€ 5.912,15	per jaar
Nieuwe kosten GFT verwerking	€ 32.912,15	per jaar
<i>Restafval</i>		
Oude hoeveelheid restafval	1.066.020	kg
Minder GFT door lager tarief	167.161	kg
Nieuwe hoeveelheid restafval	898.859	kg
Minder restafval	16%	
Huidige kosten restafval verwerking	€ 88.000,00	per jaar
Reductie kosten verwerking restafval	€ 13.799,11	per jaar
Nieuwe kosten restafval verwerking	€ 74.200,89	per jaar
<i>Totaal</i>		
Huidige kosten verwerking GFT en restafval	€ 115.000,00	per jaar
Nieuwe kosten GFT en restafval	€ 107.113,04	per jaar
Verschil (besparing)	€ 7.886,96	per jaar
Verminderen aantal aanslagronden		
Kosten 4 aanslagen per jaar	€ 54.192,00	per jaar
Kosten 2 aanslagen per jaar	€ 38.336,00	per jaar
Verschil (besparing)	€ 15.856,00	per jaar
Volume/frequentie-systeem		
Toename kosten restafval GFT en restafval	5%	
Huidige verwerkingskosten GFT en restafval	€ 115.000,00	per jaar
Nieuwe verwerkingskosten GFT en restafval	€ 120.750,00	per jaar
Verschil (kosten)	€ 5.750,00	per jaar*

Opties continueren en aanpassen diftar (vervolg)

Handhaving		
Kosten handhaving	€ 58,00	per uur
Aantal FTE handhaving	0,4	
Jaarlijkse kosten handhaving	€ 48.256,00	per jaar
Extra inkomsten door daling nulaanbieders	€ 19.822,00	per jaar
Extra kosten verwerking	€ 5.750,00	per jaar
Extra kosten inzameling	€ 7.550,00	per jaar
Verschil (kosten)	€ 41.734,00	per jaar
CMS		
Kosten moderniseren CMS systeem**	€ 6.000,00	
Verschil (kosten)	€ 6.000,00	per jaar
*Exclusief mogelijk voordeel bij toekomstige aanbestedingen inzameling		
** Afhankelijk van het aantal gebruikers en functionaliteiten		

Opties afschaffen diftar

Vermindering perceptiekosten		
Perceptiekosten diftar	€ 54.192,00	Per jaar
Perceptiekosten op basis vastrecht (één- of meerpersoonshuishouden)	€ 19.776,00	Per jaar
Verschil (besparing)	€ 34.416,00	per jaar
Extra kosten vanwege toename afvalaanbod		
Aanname: toename restafval	30%	
Aanname: toename GFT-afval	30%	
Huidige kosten verwerking restafval	€ 88.000,00	
Huidige kosten verwerking GFT-afval	€ 27.000,00	
Toename kosten verwerking restafval	€ 26.400,00	
Toename kosten verwerking GFT-afval	€ 8.100,00	
Nieuwe kosten verwerking restafval	€ 114.400,00	
Nieuwe kosten verwerking GFT-afval	€ 35.100,00	
Huidige kosten verwerking	€ 115.000,00	
Nieuwe kosten verwerking	€ 149.500,00	
Verschil (kosten)	€ 34.500,00	per jaar
Kosten voor extra maatregelen bij afschaffen diftar		
Extra kosten tweewekelijks inzamelen kunststof	€ 25.000,00	per jaar
Kapitaalslasten bij 10 extra containers containers papier en glas.	€ 6.160,00	per jaar
Takkenroute in voorjaar en herfst	€ 5.500,00	per jaar
Toename kosten GFT afval (10% toename)	€ 3.510,00	
Afname kosten restafval (10% afname)	€ 11.440,00	
Kosten extra maatregelen	€ 28.730,00	per jaar

Opties voor verbetering die losstaan van diftar

Vervangen Retourette door ondergrondse containers		
Besparing loonkosten, licentiekosten, etc. door beeïndigen Retourette	€ 55.348,00	per jaar
Aanname investeringslast 4 ondergrondse containers per jaar (levensduur 15 jaar)	€ 2.500,00	per jaar
Lediging- en verwerkingkosten (aanname: zelfde opbrengst t.o.v. Retourette)	€ 29.169,00	per jaar
Huidige kosten Retourette	€ 84.517,00	per jaar
Kosten nieuwe situatie	€ 31.669,00	per jaar
Besparing	€ 52.848,00	per jaar